

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СТАТИСТИКА
МІЖНАРОДНИХ ПОРІВНЯНЬ"
для студентів спеціальності
8.03050601 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 1 від 25.08.2015 р.

Укладач Серова І. А.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Статистика міжнародних порівнянь" для студентів спеціальності 8.03050601 "Прикладна статистика" денної форми навчання / уклад. І. А. Серова. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 44 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050601 "Прикладна статистика" денної форми навчання.

Вступ

В умовах переорієнтації економіки країни на ринкові засади нагальною потребою стала участь України в інтеграційних процесах, міжнародних економічних зіставленнях задля визначення реального місця національної економіки на світовому ринку.

Зазвичай, **світовий ринок** розглядають як сукупність економічних відносин між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (домогосподарствами, підприємствами, державами) з питань купівлі-продажу товарів, послуг, валюти, робочої сили, що регулюються законами товарного виробництва та грошового обігу.

Особливостями розвитку світового ринку є:

- класифікація ресурсів виробництва за походженням та рівнем спеціалізації;
- визначення рівня мобільності ресурсів виробництва як визначального фактора, що формує на світовому ринку ціни на товари, послуги, робочу силу;
- розширення наукового трактування таких понять, як сукупний попит та сукупна пропозиція;
- залежність механізму формування рівноважної ціни на товари на світовому ринку від зарахування їх до мобільних чи немобільних.

Ефективність управління державою багато в чому залежить від якості та кількості інформації, що характеризує стан і розвиток економіки певної країни та пов'язані з цим соціальні процеси. Посилення міждержавних інтеграційних процесів за умов наявності інформаційної насиченості дає змогу створити статистичну картину світу, визначити місце та роль держави в системі зв'язків світового господарства.

Фактори міжнародного розподілу праці дозволяють кожній країні виявити національні переваги. Практична реалізація цих переваг і можливості обміну товарами забезпечує:

- реальну комерційну користь;
- міжнародне економічне співробітництво.

Точне вимірювання й кількісна характеристика масових суспільних явищ, використання узагальнювальних оцінювань для характеристики об'єктивних статистичних закономірностей визначають особливості статистичної методології.

Статистика досліджує:

- процеси, які відбуваються під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності будь-якої країни;
- кількісні характеристики міжнародної діяльності за різними ознаками на основі системи показників;
- закономірності, що проявляються в розвитку явища, в зміні структури явища, в розподілі одиниць сукупності чи у взаємній зміні ряду ознак у сфері міжнародної торгівлі.

Сучасна статистика для характеристики функціонування ринкової економіки використовує систему макроекономічних показників, котрі повинні забезпечити найбільш загальне уявлення щодо важливих результатів та пропорцій економічного розвитку.

Звести розбіжності в рівнях економічного розвитку та досягнутого рівня життя до певних стандартів, що дозволяють здійснювати зіставлення, можливо за допомогою Програми міжнародних зіставлень.

Метою розроблення Програми міжнародних зіставлень (ПМЗ) є:

- оцінювання рівнів загальноекономічного розвитку країн;
- визначення реальних паритетів купівельної спроможності валют;
- порівняння ефективності національних економік;
- визначення економічного та військового потенціалів;
- вивчення фінансових можливостей країн;
- аналіз кон'юнктури ринків;
- вивчення міжнародної економічної інтеграції.

Навчальна дисципліна є корисною для фахівців, які володіючи сучасною методологією статистичного оцінювання й аналізу розвитку економіки, займаються аналітикою міжнародних відносин.

Навчальна дисципліна "Статистика міжнародних порівнянь" є вибірковою навчальною дисципліною, що вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "магістр".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5, Змістових модулів – 2; самостійна робота	Галузь знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Вибіркова Рік підготовки: 1 рік магістратури Семестр: 1
Загальна кількість годин - 150;	Спеціальність 8.03050601 "Прикладна статистика"	Лекції – 20 год. Практичні заняття – 20 год. Самостійна робота – 110 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 10	Освітній ступінь: магістр	Вид контролю: іспит

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 36,4 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є набуття студентами необхідної кваліфікації щодо: визначення можливості статистики під час вивчення міжнародних економічних відносин; формування розуміння взаємозв'язків між статистичними показниками та реальними економічними процесами; закладання основи практичного використання основних статистичних методів у процесі здійснення міжнародних зіставлень.

Завданням дисципліни є вивчення методології та методів статистичного оцінювання рівня збалансованості та ефективності міжнародних відносин, а саме:

- набуття чіткого уявлення щодо проблем міжнародної статистики в умовах ринкової економіки;
- вивчення основних макроекономічних агрегатів на основі системи національних рахунків (СНР);
- засвоєння основних прийомів та методів утворення баз даних у різних галузях практичної статистики на макрорівні;
- коректність висвітлення порівняльної купівельної спроможності національної валюти.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність загальних і специфічних методів статистичного дослідження, поєднання яких визначається Програмою міжнародних зіставлень.

У ході вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

міжнародні стандарти в галузі статистичного обліку;
методологію розрахунку й аналізу узагальнюючих економічних показників, що є загальноповсюдною в світовій практиці;
вимоги, що застосовуються до результатів зіставлень;
межі зіставлень;
базові методи зіставлень;
значення міжнародних зіставлень для характеристики рівня економічного розвитку країни;

вміти:

виявляти тенденції розвитку економіки різних країн світу;
оцінювати внесок кожної галузі, сектору, господарської ланки в досягнення певних результатів розвитку;
правильно вибрати метод дослідження та обґрунтувати коректність добору системи показників;
будувати статистичні моделі економічних процесів на основі СНР, що використовується в світовій практиці для комплексної взаємопов'язаної характеристики економіки та результатів її розвитку;

володіти:

навичками самостійного опрацювання нових знань, використовуючи сучасні освітні технології;
здатністю розпізнавати й оцінювати невідповідність інформаційного матеріалу та пов'язані з цим ризики;
здатністю обирати інструментальні засоби для оброблення статистичних даних відповідно до поставлених завдань.

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до загальних вимог щодо даного типу програм.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять й виконання практичних завдань.

Навчальна дисципліна "Статистика міжнародних порівнянь" належить до дисциплін вибіркової підготовки магістрів.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного

циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Бухгалтерський облік", "Аудит", "Економіка підприємства", "Економетрика", "Статистика", "Теорія ймовірностей та математична статистика", "Міжнародна економіка". У свою чергу, знання з даної навчальної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Бізнес-статистика", "Моделювання та прогнозування економічної динаміки", а також виконання завдань тренінгів і дипломної магістерської роботи.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення лекційних занять та виконання завдань прикладного характеру. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час проведення лекційних занять. Самостійна робота студента дає змогу поглибити та закріпити набуті знання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати методологію міжнародних зіставлень відповідно до напрацювань ПМЗ, підбирати систему економічних показників соціально-економічного потенціалу країни (регіону, групи країн) та оволодіти технологією комплексного дослідження.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. А. 1 додатка А.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
СМП* 1	Здатність проводити статистичні дослідження в умовах обмеженості інформації	Здатність вибору інструмента оброблення економічних даних відповідно до поставленого завдання
		Здатність аналізувати й інтерпретувати економічну інформацію за країнами з метою її

1	2	3
		узгодженості задля прийняття обґрунтованих управлінських рішень
СМП* 2	Здатність складати аналітичні огляди на основі вилучення коректних даних	Здатність визначати рівень ефективності розвитку економіки країни
		Здатність здійснювати порівняльний аналіз залежно від наявного інформаційного матеріалу

Примітка. * СМП – Статистика міжнародних порівнянь.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Основи методології міжнародних зіставлень

Тема 1. Система національних рахунків як основа міжнародних зіставлень

1.1. Сучасні тенденції формування порівняльних оцінок.

Типологія даних як базовий метод сучасних досліджень.

Класифікації як найважливіший елемент міжнародних зіставлень та етап статистичного дослідження.

Статистичний облік та оцінювання інформації за допомогою міжнародних класифікацій. Етапи утворення єдиної класифікації статистичної інформації. Класифікаційне кодування як засіб зіставлення інформації.

Засоби побудови міжнародних статистичних класифікаторів.

Схема гармонізації статистичних класифікацій.

Особливості вибору груповальної ознаки під час побудови простих, комбінаційних і багатовимірних групувань.

Умови розроблення класифікацій у країнах. Групування як основа аналізу структурних зрушень потоків у зовнішній торгівлі.

Взаємозв'язок методу побудов типології та класифікацій із методом зіставлень.

Метод порівнянь: неоднозначність трактувань і складність здійснення зіставлень. Типи порівняльних досліджень. Типи порівняльних досліджень Г. Пітерса. Принципи компаративістики.

Класифікація СНР для витрат на споживання. Класифікація індивідуального споживання за метою. Класифікація функцій органів державного управління. Взаємозв'язок інформації у класифікаціях.

1.2. Концептуальні рамки Програми міжнародних зіставлень (ПМЗ).

Базові компоненти ПМЗ. Основні макроекономічні показники в системі СНР.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) як міра економічної діяльності. Методи розрахунку ВВП. Виробничий метод розрахунку ВВП і метод кінцевого використання: схема розрахунку, умови використання для порівнянь.

Структура та компоненти ВВП, що розраховані методом кінцевого використання. Межі сфери виробництва в СНР.

Первинна група як основа та нижчий рівень агрегування в СНР, що містять дані про витрати та їх частку.

Оцінювання базових показників ПМЗ: паритет купівельної спроможності валют (ПКС), індекс рівня цін, індекс реальних і номінальних витрат.

Робоче визначення паритету купівельної спроможності. Схема розрахунку паритету купівельної спроможності. Область використання паритету купівельної спроможності.

Визначення товарів-представників як перший етап роботи з розрахунку паритету купівельної спроможності. Основні критерії представництва окремих видів продукції.

Базові типи товарів під час узгодження товарів-представників: ідентичні, аналогічні та товари, що не піддаються порівнянню.

Агрегати витрат ВВП. Витрати на кінцеве споживання. Витрати на кінцеве споживання в сфері охорони здоров'я та освіти.

Фактичне кінцеве споживання. Співвідношення між компонентами витрат на кінцеве споживання та фактичним кінцевим споживанням: сутність та можливі розбіжності.

Валове накопичення основного капіталу.

Зміна запасів матеріальних оборотних засобів. Чисте придбання цінностей. Сальдо експорту та імпорту.

Витрати ВВП із розподілом за первинними групами.

Підбір цін до товарів-представників – другий етап розрахунку паритету купівельної спроможності. Ціни кінцевого споживання: оптові ціни франко-станції відправлення; оптові ціни франко-станції призначення.

Індексний метод перерахунків як база визначення залежності міри достовірності кінцевих результатів.

Зв'язок агрегатів із витратами на певні групи товарів.

Агрегати номінальних витрат: сутність і призначення. Агрегати реальних витрат.

Тема 2. Методологія зіставлення цін

2.1. Індексний метод аналізу в системі міжнародних зіставлень.

Зв'язок індексного методу з іншими методами статистики.

Логічні основи факторного індексного аналізу.

Види функціональної залежності та особливості індексного аналізу.

Аналітична й синтетична концепції зведених індексів.

Базові системи індексів Пааше та Ласпейроса як основа здійснення міжнародних зіставлень. Відхилення ваг у базових системах індексів та наслідки їх використання.

Індекси Фішера та Еджорта-Маршала-Боулі як можлива форма "чистих індексів". Взаємозв'язок індексів і практика їх використання.

Базові напрями використання даних статистики цін. Система показників статистики цін.

Поняття споживчого кошика та методів його формування.

2.2. Методологія розрахунку ПКС.

Агрегування ПКС.

Рівні класифікації витрат на ВВП для розрахунку ПКС і зіставлень.

Товари-представники: загальне тлумачення, правила відбору, коректність вибору.

Корегування цін товарів-представників: правила та критерії.

Основні принципи вибору характеристик (параметрів) для визначення величини корегування ціни товару-представника.

Корегувальні коефіцієнти під час корегування цін товарів-представників: умови застосування та точність оцінок.

Розроблення списку товарів-представників для споживчих та інвестиційних товарів.

Етапи робіт з підбору та оцінювання товарів-представників.

Фундаментальні принципи вибору репрезентантів із первинних груп для розрахунку паритету купівельної спроможності валют.

Уніфікація й співставленість списку товарів-представників для різних регіонів світу – Стандартизований опис продуктів (SPD) Всесвітнього банку.

Специфіка та умови формування списку товарів за країнами світу.

Спостереження за цінами. Вид цін, що спостерігаються.

Основний принцип ПМЗ ООН під час збирання цін.

Розрахунок коректної середньої ціни на товар: правила та специфіка їх дотримання: необхідна кількість спостережень за цінами; вибір торгових точок.

Методи врахування різниці в якості та корегування цін.

Типи корегування цін. Принцип градуальності в міжнародних зіставленнях.

Розроблення списку товарів-представників для особливих випадків та їх оцінювання.

2.3. Підходи ПМЗ щодо розрахунку паритету купівельної спроможності і реальних витрат.

Регіональні зіставлення як основа отримання глобальних оцінок.

Загальна архітектура глобальних зіставлень.

Узгодженість даних із СНР.

Тема 3. Валідація цін у програмі міжнародних зіставлень

3.1. Загальне поняття та помилки валідації даних.

Валідація даних – пріоритетне завдання регіональних зіставлень.

Час як фактор процедури валідації.

Типи помилок, що пов'язані зі здійсненням вибірки чи не пов'язані з вибіркою у процесі спостереження за цінами. Відмінність помилок і можливі заходи валідації.

Редагування та перевірка цін. Редагування-наявність можливих помилок. Перевірка-підтвердження правильності цін.

Оцінювання відхилень: сутність та статистичні характеристики.

Основні види помилок, що не пов'язані з вибіркою: помилка товару, помилка ціни. Умови виникнення, виявлення екстремальних значень ціни та їх характеристика.

"Інлаєри" та зміщення. Шляхи виявлення "інлаєрів" під час здійсненні валідації даних у країні. Редагування даних за типом торгових точок і місцезнаходженням. Вибір торгових точок відповідно до профілю розподілу даних: рандомізований та цільовий.

Валідація середньої ціни за типом торгових точок та місцезнаходженням.

3.2. Процес валідації в середині країни та між країнами.

Модуль валідації та середні показники – основа валідації даних у середині країни.

Побудова діагностичних таблиць: спостережень за цінами та середніх цін.

Діагностичні характеристики, що використовуються під час валідації даних: екстремальні значення для спостереження за цінами через показник відношення до середньої ціни та t-критерій; екстремальні значення середніх цін, що наведені в таблиці середніх цін через відношення максимального й мінімального значень та коефіцієнт варіації.

Система оцінювальних характеристик після завершення валідації в середині країни.

Виявлення надійності даних під час спостереження за цінами та середніми цінами.

Валідація цін і середніх цін для товарів первинної групи.

Мета валідації даних між країнами.

Схема процесу валідації даних між країнами. Використання паритету купівельної спроможності та обмінних курсів для переведення середніх цін у спільну валюту.

Таблиці Дікханова та Куранта: умови застосування.

Переваги та недоліки у процесі послідовності застосування таблиці Дікханова та Куранта.

Загальні показники та екстремальні значення таблиць.

Викиди та їх урахування під час валідації даних.

Змістовий модуль 2

Прикладні аспекти здійснення міжнародних порівнянь

Тема 4. Методи розрахунку паритету купівельної спроможності та їх використання у програмі міжнародних зіставлень

4.1. Зіставлення як метод статистичного вивчення рівня розвитку країн.

Ознаки класифікації в міжнародних зіставленнях: за рівнем проведення; за типом показників, що зіставляються; за типом організації; за мірою деталізації інформації, що використовується; за статусом зіставлень.

Завдання міжнародних зіставлень і базові умови їх вирішення.

Мета міжнародних зіставлень – визначення способу переведення показників різних країн в одну валюту.

Традиційні методи переведення показників різних країн в одну валюту: метод міжнародних одиниць К. Кларка; метод валютних курсів;

метод зважених натуральних показників М. Джильберта та І. Кревіса; метод купівельної спроможності валют.

Базовий підхід міжнародних макроекономічних зіставлень. Основні показники, що розраховуються в рамках міжнародних зіставлень.

Вимоги до зіставлення показників: відповідність результатів; незалежність від країни, що обрано за базу порівнянь (інваріантність); транзитивність; внутрішня узгодженість; незалежність індексів від обраної системи одиниць вимірювання.

Джерела можливих викривлень показників: обмеження зіставлень; відмінність в якості; обмежена кількість спостережень; агрегування та ув'язка.

4.2. Методи двосторонніх та багатосторонніх зіставлень.

Територіальні індекси та вимоги до парних зіставлень. Індекс Фішера й Торнквіста в парних зіставленнях.

Методи багатосторонніх зіставлень, що засновані на усередненні індексів парних зіставлень (метод Уолша, Еджворта, метод ЕКШ) та на використанні середніх розрахункових міжнародних цін, що визначені як середні величини з національних цін (метод Ван Ізерена, метод Гірі–Каміса, метод Жирарді).

Схема застосування методу ЕКШ для міжнародних зіставлень.

Метод Гірі – Каміса та його модифікації.

Умови використання методу центральної країни.

Переваги та недоліки методів багатосторонніх зіставлень та умови їх використання.

Проблеми міжнародних зіставлень. Екстраполяція результатів зіставлень. Визначення меж зіставлення. Ефект Гершенкрона (систематичне випередження індексів) і метод переоцінювання вартості неринкових послуг.

Тема 5. Специфіка внутрішньорегіональних та міжрегіональних зіставлень

5.1. Характеристика даних для розрахунку ПКС на рівні первинних груп товарів.

Базові риси даних на рівні первинних груп. Базові підходи щодо зіставлень: для обліку інформації про репрезентативність і важливість товарів і розрахунку товарно-країнових фіктивних змінних.

Визначення товарів для регіональних списків товарів-представників щодо обстеження цін. Визначення первинних груп у рамках загальної класифікації товарів. Ідеальна ситуація для розрахунку ПКС.

Структурований опис продуктів. Компроміс між репрезентативністю та порівнянням.

Концепція репрезентативності товарів. Відмінності між репрезентативними та нерепрезентативними товарами. Визначення важливості товару в межах первинних груп.

Методи агрегування на рівні первинних груп: аналітичні вимоги. Повна таблиця цін й неповна таблиця цін із вагами та без.

5.2. Метод товарно-країнних умовних змінних для первинних груп.

Основна модель товарно-країнних фіктивних змінних (CPD). Властивості моделі. Регресійна модель CPD.

Метод CPD за умови: повних таблиць цін і ваг товарів; неповних таблиць цін; інформації щодо репрезентативності та важливості.

Зв'язок регіонів на рівні первинних груп ПМЗ 2005 та ПМЗ 2011.

5.3. Екстраполювання оцінювань ПКС.

Оцінювання ПКС для небазових років. Узгодженість за часом та у просторі.

Евростат: метод плинної бази.

Причини відмінностей оцінювання методом екстраполяції та наступних базових значень.

Передбачення відносно країн зі схожими структурами економік.

4. Структура навчальної дисципліни

На початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений з робочою програмою навчальної дисципліни й формами організації навчання, а також зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних її елементів за змістом та взаємозв'язками.

Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин для денної форми			
	усього	у тому числі		
		лекційні	практичні	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Основи методології міжнародних зіставлень				
<i>Тема 1.</i> Система національних рахунків як основа міжнародних зіставлень	23	4	4	15
<i>Тема 2.</i> Методологія зіставлення цін	23	4	4	15
<i>Тема 3.</i> Валідація цін у програмі міжнародних зіставлень	24	2	2	20
Разом за змістовим модулем 1	70	10	10	50
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти здійснення міжнародних порівнянь				
<i>Тема 4.</i> Методи розрахунку паритету купівельної спроможності та їх використання в програмі міжнародних зіставлень	28	4	4	20
<i>Тема 5.</i> Специфіка внутрішньо-регіональних та міжрегіональних зіставлень	42	6	6	30
Разом за змістовим модулем 2	70	10	10	50
Підготовка до екзамену	6			6
Передекзаменаційні консультації	2			2
Екзамен	4			4
Усього годин за модулями	150	20	20	110

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – наборі завдань різного рівня складності для вирішення їх на занятті. Воно включає проведення попереднього

контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, вирішення завдань із їх обговоренням, вирішення контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1. Основи методології міжнародних зіставлень	Завдання 1.1. Взаємозв'язок методу побудов типології та класифікацій з методом зіставлень. Завдання 1.2. Індексний метод перерахунків як база визначення залежності міри достовірності кінцевих результатів	4	Основна: [2; 5]. Додаткова: [8 – 10]
	Завдання 2.1. Корегування цін товарів-представників: правила та критерії. Завдання 2.2. Розрахунок коректної середньої ціни на товар	4	Основна: [3; 4]. Додаткова: [10; 11]
	Завдання 3.1. Валідація середньої ціни за типом торгових точок та місцезнаходженням. Завдання 3.2. Таблиці Дікханова та Куранта: умови застосування під час здійснення міжнародних порівнянь	4	Основна: [2 – 4; 6]. Додаткова: [9; 12]
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти здійснення міжнародних порівнянь	Завдання 4.1. Традиційні методи переведення показників різних країн в одну валюту. Завдання 4.2. Схема застосування методу ЕКШ та Гірі – Каміса: модифікація методів	4	Основна: [2; 5]. Додаткова: [8 – 10]
	Завдання 5.1. Методи агрегування на рівні первинних груп. Завдання 5.2. Метод CPD за умови: повних таблиць цін і ваг товарів; неповних таблиць цін. Завдання 5.3. Відмінності оцінювання методом екстраполяції та наступних базових значень	6	Основна: [2; 5]. Додаткова: [8; 9]
Разом годин за змістовими модулями		20	

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Основи методології міжнародних зіставлень

Тема 1. Система національних рахунків як основа міжнародних зіставлень

Рівень 1. Наявна інформація про імпорт послуг Україною за визначений період (табл. 5.2).

Таблиця 5.2

Динаміка імпорту послуг Україною, млрд \$ США

Країни	Обсяг імпорту	
	Базовий період	Звітний період
СНД	295,8	702,3
ЄС	386,2	1 771,5
Америка	243,7	365,1

Визначити середній темп зростання імпорту за визначений період; коефіцієнт структурних розбіжностей. **Зробити висновок** про зміну структури імпорту.

Рівень 2. Країна А експортує товари в країну Б, серед яких: меблі – 15 000 одиниць (експортна ціна складає € 2 000), устаткування – 60 000 одиниць (експортна ціна складає € 12 500). На внутрішньому ринку товари продаються за ціною 7 000 ум. од., та 48 000 ум. од. відповідно. У свою чергу, країна Б експортує в країну А товари на суму € 28 000 000. Валовий внутрішній продукт країни Б складає € 1 млрд. Валютний обмінний курс складає € 1 – 4 ум. од.

Розрахувати для країни А основні показники зовнішньої торгівлі: зовнішньоторгівельний оборот.

Рівень 3. **Визначити** як змінилась експортна квота за звітний період порівняно з базовим, якщо відомо, що вартість експорту, яка перерахована в національну валюту, збільшено на 11,65, а ВВП у фактичних цінах збільшено на 21,8 %.

Змістовий модуль 2

Прикладні аспекти здійснення міжнародних порівнянь

Тема 4. Методи розрахунку паритету купівельної спроможності та їх використання у програмі міжнародних зіставлень

Рівень 1. Дайте аналітичне обґрунтування асиметрії у даних України та країн ЄС-25 (табл. 5.3).

Таблиця 5.3

Динаміка розбіжностей у даних експорту ЄС-25 та імпорту України, млн дол США

Найменування	Роки						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Експорт в Україну	4 888	6 240	7 369	5 703	13 008	16 195	22 766
Імпорт з ЄС-25	3 921	4 655	5 418	7 759	9 374	11 871	16 195
Розбіжність	957	1 585	1 951	- 2 056	3 634	4 324	6 571
Розбіжність, %	20	25	26	36	28	27	29

Рівень 2. Використовуючи дані щодо цін та обсягу виробництва двох видів товарів у країнах А та В (табл. 5.4) розрахуйте ПКС методом Гірі – Каміса.

Таблиця 5.4

Вихідні дані щодо обсягу та ціни товарів за країнами світу

Назва	Товар 1		Товар 2	
	Ціна за одиницю в національній валюті	Кількість товару, що вироблена в країні	Ціна за одиницю в національній валюті	Кількість товару, що вироблена в країні
Країна А	5	80	7	78
Країна В	2	50	9	124

Рівень 3. Ґрунтуючись на наявних даних (табл. 5.5), змоделюйте багатоваріантність результатів розвитку країн та здійсніть порівняння. Визначте ваш варіант вибору товару-представника та відповідних цін за країнами.

Макет таблиці вихідних даних

Товари-представники в групі			
Ціни в країні А			
Ціни в країні В			

За отриманими даними розрахуйте ПКС валюти країни С щодо валюти країни А методом ЕКШ.

Визначте умовну структуру ВВП за країнами А, В, С виходячи з визначеної вами товарної групи (%).

Додатково відомі такі розрахунки середніх індексів цін для товарних груп:

V/A	1,284	0,366	1,414.
C/A	0,48	1,642	2,236.
V/C	2,676	0,223	0,632.

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей щодо становлення майбутнього фахівця вищого ступеня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 73,3 % (110 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (150 годин).

Самостійна робота спонукає студента до активної участі у навчальному процесі, дає змогу навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних занять; поглиблене опра-

цювання окремих лекційних тем або питань; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Основи методології міжнародних зіставлень				
1	2	3	4	5
<i>Тема 1. Система національних рахунків як основа міжнародних зіставлень</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття з проблеми визначення взаємозв'язку між зіставленням та методами типології даних. Визначення сутності індексного методу перерахунків як бази виокремлення залежності міри достовірності кінцевих результатів. Визначення зв'язку агрегатів із витратами на певні групи товарів	15		Основна: [2; 5]. Додаткова: [8 – 10]
<i>Тема 2. Методологія зіставлення цін</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до практичного заняття за проблемою: можливість отримання точних даних за умов відповідності накопиченої інформації поміж товарами-представниками та цінами на них. Визначення сутності середніх у відповідності до умов використання	15	Поточна КР	Основна: [3; 4]. Додаткова: [10; 11]
<i>Тема 3. Валідація цін у програмі міжнародних зіставлень</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття за проблемою визначення діагностичних характеристик, що використовуються під час валідації	20	Поточна КР, Перевірка ДЗ	Основна: [2 – 4; 6]. Додаткова: [9; 12]

Закінчення табл. 6.1

1	2	3	4	5
	даних: екстремальні значення для спостереження за цінами через показник відношення до середньої ціни та t-критерій; екстремальні значення середніх цін, що наведені в таблиці середніх цін через відношення значень та коефіцієнт варіації. Виокремлення системи оцінювальних характеристик після завершення валідації в країні			
Усього за змістовим модулем 1		50		
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти здійснення міжнародних порівнянь				
<i>Тема 4. Методи розрахунку паритету купівельної спроможності та їх використання в програмі міжнародних зіставлень</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття та вирішення завдання з проблемами формування бази даних під час здійснення парних та багатосторонніх зіставлень. Визначення модифікацій методу ЕКШ й Гірі – Каміса та умов їх використання за умов наявного та обмеженого обсягу інформації	20	Перевірка ДЗ	Основна [2; 5]. Додаткова [8; 9]
<i>Тема 5. Специфіка внутрішньо-регіональних та міжрегіональних зіставлень</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до практичного заняття: методи агрегування на рівні первинних груп за умов дотримання аналітичних вимог; умови використання повної й неповної таблиць цін з вагами та без. Визначення, як інформаційний матеріал щодо властивості моделі товарно-країнових фіктивних змінних (CPD) діє за умов: повних таблиць цін та ваг товарів; неповних таблиць цін; інформації щодо репрезентативності та важливості	30	Перевірка ДЗ Поточна КР	Основна [2; 5]. Додаткова [8; 9]
Усього за змістовим модулем 2		50		
Підготовка до іспиту		6		
Іспит		4		
Усього		110		

6.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Система національних рахунків як основа міжнародних зіставлень.

1. Які основні методи аналітичних узагальнень використовує міжнародна статистика?
2. У чому полягає роль ООН у створенні системи показників для міжнародної статистики?
3. Які види міжнародних стандартів існують у бухгалтерському обліку та статистиці?
4. Що належить до базових компонентів ПМЗ і як здійснюється їх оцінювання?
5. Що є основою та нижчим рівнем агрегування в СНР?
6. Чому використовується індексний метод перерахунків як база визначення залежності міри достовірності кінцевих результатів?
7. Як визначити зв'язок агрегатів з витратами на певні групи товарів?

Тема 2. Методологія зіставлення цін

1. У чому полягає відмінність загальної та спеціальної системи обліку у зовнішній торгівлі?
2. За яких умов мають місце розбіжності даних щодо торгівлі між країнами?
3. Чому індекси Фішера та Еджорта-Маршала-Боулі розглядають як можливу форму "чистих індексів"?
4. Які вам відомі базові напрями використання даних статистики цін?
5. Як здійснюється спостереження за цінами в міжнародній практиці?
6. Як здійснити розрахунок коректної середньої ціни на товар: правила та специфіка їх дотримання?
7. Назвіть методи врахування різниці в якості та корегування цін.
8. Як розробляються списки товарів-представників для особливих випадків та як здійснюється їх оцінювання?
9. Що становить загальна архітектура глобальних зіставлень?

Тема 3. Валідація цін у програмі міжнародних зіставлень

1. Що таке валідація даних й чому наявність даної процедури є пріоритетним завданням регіональних зіставлень?
2. Які типи помилок, що пов'язані зі здійсненням вибірки чи не пов'язані з вибіркою під час спостережень за цінами мають місце у разі здійсненні зіставлень?

3. У чому полягає сутність редагування та перевірка цін під час здійснення міжнародних зіставлень?

4. Чому модуль валідації та середні показники є основою валідації даних у середині країни?

5. Як будують діагностичні таблиці: спостережень за цінами та середніми цінами?

6. Сформууйте схему процесу валідації даних між країнами, використовуючи ПКС та обмінні курси для переведення середніх цін у спільну валюту.

7. Як виявляється надійність даних під час спостереження за цінами та середніми цінами?

8. Назвіть переваги та недоліки у процесі послідовності застосування таблиці Дікханова та Куранта.

9. Як ураховуються екстремальні значення та викиди під час валідації даних?

Тема 4. Методи розрахунку паритету купівельної спроможності та їх використання в програмі міжнародних зіставлень

1. Як здійснюється порівняльне оцінювання визначення поняття "економічна діяльність" у СНР, статистичною комісією ООН та Євростат?

2. У чому полягає доцільність розрахунку показника національного доходу для визначення рівня економічної діяльності країни?

3. У чому полягає сутність умови застосування вимоги характерності, адитивності, транзитивності та інваріантності в міжнародних порівняннях?

4. Які особливості визначення між зіставлення інформаційного матеріалу за країнами вам відомі?

5. До яких методів зіставлень відповідно до загально наявної градації можна віднести: метод ЕКШ, метод Гірі – Каміса, метод Уолта?

6. Як визначити межі похибки за умови різного тлумачення інформаційного матеріалу, використовуючи інформацію зі статистичного щорічника чи мережі Інтернет?

7. Які умови використання методу центральної країни вам відомі?

8. Назвіть переваги та недоліки методів багатосторонніх зіставлень та умови їх використання.

9. У чому полягає сутність проблеми екстраполяції результатів зіставлень?

Тема 5. Специфіка внутрішньорегіональних та міжрегіональних зіставлень

1. Які базові підходи щодо зіставлень (для обліку інформації про репрезентативність і важливість товарів та розрахунку товарно-країнових фіктивних змінних) вам відомі?

2. Як визначають товари для регіональних списків товарів-представників щодо обстеження цін?

3. У чому полягає сутність компромісу між репрезентативністю та порівнянням у практиці регіональних і міжрегіональних зіставлень?

4. У чому полягає сутність концепції репрезентативності товарів?

5. У чому полягає відмінність між репрезентативними та нерепрезентативними товарами в межах первинних груп?

6. Які методи агрегування на рівні первинних груп вам відомі?

7. У чому полягає сутність моделі товарно-країнових фіктивних змінних (CPD)?

8. Визначте сутність зв'язку регіонів на рівні первинних груп ПМЗ 2005 р. та ПМЗ 2011 р.

9. Як здійснити оцінювання ПКС для небазових років та узгодити його за часом та у просторі?

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з *теоретичної* частини дисципліни проводиться у вигляді:

1) індивідуальних консультацій (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);

2) групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів і методик у практичній діяльності).

Індивідуально-консультативна робота з *практичної* частини дисципліни проводиться у вигляді:

1) індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань стосовно яких виникли запитання);

2) групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, які потребують колективного обговорення).

Задля комплексного оцінювання засвоєння матеріалу індивідуально-консультативна робота може проводитися у вигляді підготовки індивідуального здавання.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, банки візуального супроводу (табл. 8.1).

Таблиця 8.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
<i>Тема 1.</i> Система національних рахунків як основа міжнародних зіставлень	Лекція проблемного характеру, кейс-метод з питань "Формування системи теоретичних узагальнень для визначення рівня розвитку країни на основі поєднання типології даних, порівнянь та індексного методу"
<i>Тема 2.</i> Методологія зіставлення цін	Міні-лекція, робота в малих групах з питання "Особливості використання статистичних методів для формування цінової політики країни". Презентація роботи в малих групах. Семінар-дискусія: "Види добору одиниць у поєднанні з наявністю інформаційного матеріалу"
<i>Тема 3.</i> Валідація цін у програмі міжнародних зіставлень	Міні-лекція з питання "Особливості редагування та перевірка цін під час здійснення міжнародних зіставлень"
<i>Тема 4.</i> Методи розрахунку паритету купівельної спроможності та їх використання в програмі міжнародних зіставлень	Лекція проблемного характеру, дискусія з питання "Порівняння рівня економічного розвитку країн: можливість та специфіка"
<i>Тема 5.</i> Специфіка внутрішньорегіональних та міжрегіональних зіставлень	Міні-лекція, робота в малих групах із питання "Проблеми репрезентативності даних під час міжрегіональних зіставлень на основі внутрішньорегіональних"

Лекція проблемного характеру спрямована на розвиток логічного мислення студентів. На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. Під час викладання лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені запитання, а висвітлювати лекційний матеріал таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використовувати у ході розв'язання проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття дослідження.

На початку проведення міні-лекції за вказаними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності подати викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу під час сприйняття матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу у процесі відтворення інформації, яку він одержав від викладача.

Лекції проблемного характеру та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (у разі використання проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (під час використання міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5 – 6 осіб та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу та ін. Однією з позитивних рис презентації та її переваг під час використання в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти у процесі роботи в певній малій групі.

Семінари-дискусії – передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають

формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – це метод аналізу конкретних ситуацій, тобто наближення процесу навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів, розгляд проблемних виробничих і управлінських ситуацій.

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів ураховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять й оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегроване* оцінювання результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- захист домашнього завдання,
- проведення письмової контрольної роботи.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі комплексного індивідуального завдання.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінювання підсум-

кового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час практичних занять проводиться за накопичувальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду аналітичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

формування статистичних висновків на основі підбирання методу під проблему, що вирішується в розрахунковому завданні.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. У процесі оцінювання індивідуальних завдань увага приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Завдання для проведення поточного контролю включає запитання прикладного характеру різного рівня складності.

Модульна контрольна робота проводиться 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Критеріями оцінювання домашніх завдань є:
підбір та використання методів статистичного узагальнення під час розкриття змістовної сутності проблеми;
застосування аналітичних підходів;
логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;
самостійність виконання роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення екзамену. Екзаменаційне завдання охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням з екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння підбирати метод під проблемну ситуацію та формулювати статистичний висновок, щодо певної проблеми навчальної дисципліни.

В умовах реалізації компетентнісного підходу екзаменаційне завдання оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

Екзаменаційний білет складається із 5 практичних завдань, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень поєднання теоретичної й практичної підготовки студента задля й рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Завдання на екзамен мають комплексний характер та оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру,

в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі *"Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного вивчення матеріалу та балів, отриманих під час поточного й підсумкового контролю за накопичувальною системою.

Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає екзамен після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру.

У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання екзамену, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Підсумкові бали складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання.

Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином: виконання 1-го та 2-го завдання оцінюється в 6 балів за кожне завдання, 3-го та 4-го завдання – в 10 балів за кожне завдання, а 5-го завдання – в 8 балів.

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Освітній ступінь "магістр"
Спеціальність 8.0305061. Семестр 1

Навчальна дисципліна "Статистика міжнародних порівнянь"

Екзаменаційний білет № 1

1. З метою відстеження кількісного складу малих підприємств у регіоні (900 одиниць) проводиться вибіркове обстеження. Визначте спосіб відбору 20 підприємств і вкажіть, які підприємства потрапили до вибірки. Як можливо використати отриману інформацію з метою здійснення порівнянь за методикою Евростат і методикою Статистичної служби України?

2. Наявна інформація про імпорт послуг Україною за визначений період (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка імпорту послуг Україною, млрд \$ США

Країни	Обсяг імпорту	
	Базовий період	Звітний період
СНД	295,8	702,3
ЄС	386,2	1 771,5
США	243,7	365,1

Визначити: середній темп зростання імпорту за визначений період; коефіцієнт структурних розбіжностей та зробіть висновок про зміну структури імпорту.

3. Країна А експортує товари в країну Б, серед яких: меблі – 15 000 одиниць (експортна ціна складає € 2 000), устаткування – 60 000 одиниць (експортна ціна складає € 12 500). На внутрішньому ринку товари продаються за ціною 7 000 ум. од., та 48 000 ум. од. відповідно. У свою чергу, країна Б експортує в країну А товари на суму € 28 000 000. Валовий внутрішній продукт країни Б складає € 1 млрд. Валютний обмінний курс складає € 1 – 4 ум. од.

Розрахувати для країни А основні показники зовнішньої торгівлі.
4. Наявні дані про показники роботи ВАТ "КСТ", млн грн (табл. 2).

Таблиця 2

Показники діяльності ВАТ "КСТ"

Показники	Роки					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Валютна виручка	12,2	2,7	2,8	5,4	11,8	9,7
Витрати на виробництво експортної продукції	9,3	2,2	2,4	4,2	9,5	7,5
Ціна експортної продукції у внутрішніх цінах	9,8	2,4	2,5	5,0	11,3	9,1

Визначити повну ефективність експорту; побудувати мультиплікативну модель взаємозв'язку показників; розрахувати показники динаміки та перевірте їх взаємозв'язок.

5. Дати аналітичне обґрунтування асиметрії у даних України та країнах ЄС-25 (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка розбіжностей в даних експорту ЄС-25 та імпорту України, млн дол США

Найменування	Роки						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Експорт в Україну	4 888	6 240	7 369	5 703	13 008	16 195	22 766
Імпорт з ЄС-25	3 921	4 655	5 418	7 759	9 374	11 871	16 195
Розбіжність	957	1 585	1 951	- 2 056	3 634	4 324	6 571
Розбіжність, %	20	25	26	36	28	27	29

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Протокол № від 20 року

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для вирішення завдання.

Тому окремі завдання та етапи їх вирішення оцінюються відокремлено один від одного таким чином: виконання 1-го та 2-го завдань оцінюється в 6 балів за кожне завдання, 3-го та 4-го завдань – в 10 балів за кожне завдання, а 5-го завдання – в 8 балів.

Критерії оцінювання 1-го та 2-го завдань:

1 бал – рішення завдання містить лише формули розрахунків або деякі елементи з окремих тем дисципліни;

2 – 4 бали – завдання вирішено методично правильно, але мають місце незначні помилки, що не впливають на кінцевий результат, висновки не досить аргументовані; або завдання вирішено правильно, без помилок, але відсутні повні висновки та пояснення до проведення розрахунків;

5 – 6 балів – завдання виконано бездоганно, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені аргументований аналітичний висновок та узагальнення.

Критерії оцінювання 3-го та 4-го завдань:

1 бал – рішення завдання містить лише формули розрахунків або деякі елементи з окремих тем дисципліни;

2 – 5 бали – завдання виконано правильно наполовину, наведена доцільність використання деякого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, висновки мають поверховий характер;

6 – 8 балів – завдання виконано в повному обсязі, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки і наявні деякі неточності у розрахунках;

9 – 10 балів – завдання виконано бездоганно, без жодної помилки, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені аргументовані аналітичні висновки та узагальнення.

Критерії оцінювання 5-го евристичного завдання:

1 бал – рішення завдання містить лише деякі елементи з окремих тем дисципліни;

2 – 5 балів – завдання виконано правильно наполовину, наведена доцільність використання деякого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, висновки мають поверховий характер;

6 – 8 балів – завдання виконано бездоганно, без жодної помилки, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені аргументовані аналітичні висновки та узагальнення.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Годин	Методи та форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей				
				Форми контролю	Максимальний бал			
1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 1. Основи методології міжнародних зіставлень								
СМП 1	Здатність вибору інструменту обробки економічних даних	1	аудиторні	2	Лекція	Тема 1. Система національних рахунків як основа міжнародних зіставлень	Робота на лекції	2
				2	Практичне заняття	Завдання 1. 1 Взаємозв'язок методу побудов типології та класифікацій з методів зіставлень	Активна участь у виконанні практичних завдань	1

1		2	3		4		5	6
СМП 1		2	СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу за темою		
			аудиторні	2	Практичне заняття	<i>Завдання 1. 2.</i> Індексний метод перерахунків як база визначення залежності міри достовірності кінцевих результатів	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
			СРС	8	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття та захисту лабораторного завдання		
	Здатність вибору інструмента обробки економічних даних	3	аудиторні	2	Лекція	<i>Тема 2.</i> Методологія зіставлення цін	Робота на лекції	2
				2	Практичне заняття	<i>Завдання 2. 1.</i> Корегування цін товарів-представників: правила та критерії	Активна участь у виконанні завдань	1
			СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Захист ДЗ	5
		4	аудиторні	2	Практичне заняття	<i>Завдання 2. 2.</i> Розрахунок коректної середньої ціни на товар	Активна участь у виконанні завдань	1
				СРС	8	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття; огляд, теоретичного матеріалу та вирішення завдань	Поточна КР

1		2	3		4		5	6
СМП 1	Здатність аналізувати й інтерпретувати економічну інформацію за країнами	5	аудиторні	2	Лекція	<i>Тема 3. Валідація цін у програмі міжнародних зіставлень</i>	Робота на лекції	2
	Здатність аналізувати й інтерпретувати економічну інформацію за країнами	5	аудиторні	2	Практичне заняття	<i>Завдання 3. 1. Валідація середньої ціни за типом торгових точок і місцезнаходженням. Завдання 3. 2. Таблиці Дікханова та Куранта: умови застосування під час здійснення міжнародних порівнянь</i>	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
					СРС	20	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного та лабораторного занять; підготовка до модульної КР
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти здійснення міжнародних порівнянь								
СМП 2	Здатність визначати рівень ефективності розвитку економіки	6	аудиторні	2	Лекція	<i>Тема 4. Методи розрахунку паритету купівельної спроможності та їх використання в програмі міжнародних зіставлень</i>	Робота на лекції	2
				2	Практичне заняття	<i>Завдання 4. 1. Традиційні методи переведення показників різних країн в одну валюту</i>	Участь у виконанні завдань	1
			СРС		Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичних занять	Підготовка до виконання ДЗ	

1		2	3		4		5	6
СМП 2	Здатність вибору інструмента обробки економічних даних	7	аудиторні	2	Лекція	Тема 4. Методи розрахунку паритету купівельної спроможності та їх використання в програмі міжнародних зіставлень	Робота на лекції	2
				2	Практичне заняття	Завдання 4. 2. Схема застосування методу ЕКШ та Гірі – Каміса: модифікація методів	Активна участь у виконанні завдань	1
			СРС	10	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Підготовка до виконання ДЗ	
	Здатність здійснювати порівняльний аналіз	8	аудиторні	2	Лекція	Тема 5. Специфіка внутрішньорегіональних та міжрегіональних зіставлень	Робота на лекції	2
				2	Практичне заняття	Завдання 5. 1. Методи агрегування на рівні первинних груп	Активна участь у виконанні завдань	1
			СРС	10	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Захист ДЗ	5
		9	аудиторні	2	Практичне заняття	Завдання 5. 2. Метод CPD за умов: повних таблиць цін та ваг товарів; неповних таблиць цін	Участь у виконанні завдань	1
	СРС		10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичних занять.	Поточна КР	5	

1		2	3		4		5	6
		10	аудиторні	2	Практичне заняття	Завдання 5. 3. Відмінності оцінювання методом екстраполяції та наступних базових значень	Активна участь у виконанні завдань	1
			СРС	10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття	Модуль на КР	5
Сесія			аудиторні	2	Передекзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40
				4	Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білету		
			СРС	6	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістових модулів		
Усього годин			150	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни				100
Аудиторних			40	26,7 %	Поточний контроль			60
Самостійна робота			110	73,3 %	Підсумковий контроль			40

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота					Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		40	100
T1	T2	T3	T4	T5		
6	16	8	11	19		
Модульна КР			Модульна КР			
5,0			5,0			

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Захист домашнього завдання	Письмова контрольна робота	Модульна КР	Усього
<i>Змістовий модуль 1.</i> Основи методології міжнародних зіставлень	Тема 1	1 тиждень	2	1				3
		2 тиждень	2	1				3
	Тема 2	3 тиждень	2	1	5			8
		4 тиждень	2	1		5		8
	Тема 3	5 тиждень	2	1			5	8
<i>Змістовий модуль 2.</i> Прикладні аспекти здійснення міжнародних порівнянь	Тема 4	6 тиждень	2	1				3
		7 тиждень	2	1				3
	Тема 5	8 тиждень	2	1	5			8
		9 тиждень	2	1		5		8
		10 тиждень	2	1			5	8
Усього			20	10	10	10	10	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 10.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Елисеева И. И. Международная статистика. / И. И. Елисеева, Т. В. Костеева, Л. Н. Хоменко – Мн. : Вышэйшая школа, 1995. – 224 с.

2. Моторин Р. М. Міжнародна економічна статистика : підручник / Р. М. Моторин – К. : КНЕУ, 2004. – 324 с.
3. Моторин Р. М. Система Національних Рахунків / Р. М. Моторин, Т. М. Моторина – К. : КНЕУ, 2002. – 306 с.
4. Нечаев А. А. Межстрановой анализ структуры экономики / А. А. Нечаев. – М., 1988 г. – 243 с.
5. Сиденко А. В. Международная статистика / А. В. Сиденко, Б. И. Башкатов, В. М. Матвеева. – М. : Изд. "Дело и Сервис", 2002. – 256 с.
6. Статистика для менеджеров с использованием Microsoft Excel / М. Левин Девид, С. Д. Кребель, С Тимоти и др. ; пер. с англ. – М. : ИД "Вильямс", 2004. – 1312 с.
7. Статистика финансов : учебник / под. ред. проф. В. Н. Салина. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 816 с.

11.2. Додаткова

8. Ковальова О. О. Стратегія євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір України / О. О. Ковальова. – К. : Ін.-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 338 с.
9. Методологічні положення зі статистики / Державний комітет статистики України. – К. : ЗАТ "Август", 2002. – 552 с.
10. Методологічні положення розрахунку індексів цін, фізичного обсягу та умов торгівлі товарами. – К. : Держкомстат України, 2004. – 16 с.
11. Осауленко О. Г. Проект "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень в Україні" та його значення в подальшій розбудові національної статистики / О. Г. Осауленко // Статистика України. – 2004. – № 3 (26). – С. 4–6.
12. Сигел Е. Практическая бизнес статистика / Е. Сигел ; пер. с англ. – М.: ИД "Вильямс", 2002. – 1056 с.
13. Статистика: теоретичні засади і практичні аспекти: навч. посіб. / за ред. Р. В. Фецура. – Львів : Інтеллект-Захід, 2003. – 576 с.
14. Томас Р. Количественный анализ хозяйственных операций и управленческих решений : учебник / Р. Томас ; пер. с англ. науч. ред. В. М. Матвеева. – М. : Изд. "Дело и сервис", 2003. – 432 с.
- 15.. International economic law in times that are interesting / J. Jackson // Journal of International economic law. – 2000. – Vol. 3, No1. – P. 3–14.

11. 3. Інформаційні ресурси

16. Евростат. – Режим доступу : [www. europa.eu.int / comm /eurostat](http://www.eurostat.eu.int/comm/eurostat).
17. Киевский центр политический исследований. – Режим доступа : analitik.org.ua.
18. Лига Бизнес Информ. – Режим доступа : [www. liga.net](http://www.liga.net).
19. Нормативные акты Украины. – Режим доступа : [www. nau.kiev.ua](http://www.nau.kiev.ua).
20. Сервер Верховной Рады Украины. – Режим доступа : [www. rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Статистика міжнародних порівнянь" за Національною рамкою кваліфікацій України

41

Компетентність	Тема	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Формування статистичного дослідження в умовах обмеженості інформації	Тема 1. Система національних рахунків як основа міжнародних зіставлень. Тема 2. Методологія зіставлення цін	Здатність вибору інструменту обробки економічних даних відповідно до поставленого завдання			
		Знання способів отримання інформаційного матеріалу відповідно до наукових принципів теорії порівнянь	Здатність формування плану статистичного дослідження та підбору засобів його оцінювання	Навички командної співпраці під час вирішення неоднозначних й складних питань	Самостійність прийняття рішень щодо формування інформаційної бази дослідження
	Тема 3. Валідація цін в програмі міжнародних зіставлень.	Здатність аналізувати й інтерпретувати економічну інформацію за країнами з метою її узгодженості для прийняття обґрунтованих управлінських рішень			
		Знання засобів оцінювання точності вилученої інформації відповідно до мети дослідження	Здатність проведення статистичного дослідження на основі поєднання змістовної сутності та достовірності вилучених даних з бажаною точністю отриманих результатів	Розвиток системного мислення та відповідальності під час вирішення поставленого завдання	Навички толерантного ставлення до суб'єктивної думки членів команди

1	2	3	4	5	6
Здатність складати аналітичні огляди на основі вилучення коректних даних	Тема 4. Методи розрахунку паритету купівельної спроможності та їх використання в програмі міжнародних співставлень	Здатність визначати рівень ефективності розвитку економіки			
		Знання методів оцінювання у поєднанні зі способами добору одиниць з генеральної сукупності	Здатність визначення залежності точності оцінок від щільності зв'язку між ознаками сформованої сукупності	Колективна участь фахівців у формуванні загальної схеми дослідження	Прийняття рішення щодо вибору методу зіставлення інформації
	Тема 5. Специфіка внутрішньо-регіональних та міжрегіональних зіставлень	Здатність здійснювати порівняльний аналіз залежно від наявного інформаційного матеріалу			
		Знання методів оцінювання надійності дослідження через проблемність повноти інформації та її вартість	Здатність обґрунтування оптимального розміру сукупності за наявності умов невизначеності інформації	Спільна зацікавленість в адекватних результатах дослідження як його замовника, так і виконавця	Відповідальність за коректність отриманих аналітичних висновків

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	14
5. Теми практичних занять	15
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	17
6. Самостійна робота.....	19
6.1. Контрольні запитання для самодіагностики	22
7. Індивідуально-консультативна робота	24
8. Методи навчання	25
9. Методи контролю	27
10. Розподіл балів, які отримують студенти	34
11. Рекомендована література.....	39
11.1. Основна	39
11.2. Додаткова	40
11.3. Інформаційні ресурси.....	40
Додатки.....	41

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СТАТИСТИКА
МІЖНАРОДНИХ ПОРІВНЯНЬ"**

**для студентів спеціальності
8.03050601 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Укладач **Сєрова** Ірина Анатоліївна

Відповідальний за випуск *Раєвська О. В.*

Редактор *Бутенко В. О.*

Коректор *Маркова Т. А.*

План 2016 р. Поз. № 111.

Підп. до друку 06.06.2016 р. Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 2,75. Обл.-вид. арк. 3,44. Тираж 40 пр. Зам. № 75.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*